

ANEXA 1.

Legea 1/2009 (anexa 3) contravine prevederilor Constituției României după cum se arată în cele ce urmează:

- **1.1** Prin art. 1 alin. 2 din „Legea de modificare a legii 10/2001“ se abrogă art.2 alin. 2 din Legea 10/2001: *“Persoanele ale căror imobile au fost preluate fără titlu valabil își păstrează calitatea de proprietar avută la data preluării,...”* **Dreptul de proprietate al acestei categorii de persoane, menținut până în momentul apariției noii legi, se desființează în momentul promulgării ei**, și aceasta într-o țară membră a Uniunii Europene, care a aderat la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și în care dreptul de proprietate privată este garantat de art. 44 din Constituție. Prin această modificare se încalcă și art. 1 din Primul Protocol al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale.
- **1.2** Alineatul 1 indice 1 din art.7 introdus prin modificare (art. 1 alin. 4 din legea nouă) este neconstituțional sub aspectul prevazut de art. 16, deoarece crează o situație discriminatorie față de foștii proprietari. De asemenea se mai încalcă art. 44 din Constituție, în condițiile în care dreptul de proprietate a fostului proprietar nu a încetat să existe (Decizia Curții Constituționale nr.73, MOF nr.177/8 aug. 1995).
- **1.3** Prin modificările din art. 1 alin. 7(2) din noua lege, aduse alin.1 și 2 ale art.20, se crează discriminări între cetățenii cărora li s-au restituit în natură imobile până la apariția noii legi și cei cărora nu se vor mai restitui în natură imobilele, încalcându-se astfel prevederile art. 16 alin. 1 din Constituție.
- **1.4** Prin abrogarea totală a art.43 din Legea 10/2001 (*art. 1 alin. 9 din noua lege*) se încalcă art. 44 alin.1 din Constituție. Astfel se pot vinde imobile naționalizate abuziv liber, fără a se ține cont de situația dacă fostul proprietar a revendicat imobilul respectiv în baza Legii 10/2001. De asemenea se dă posibilitatea îmbogățirii fără justă cauză persoanelor care au cumpărat imobile la prețurile „sociale“ pe baza Legii 112/1995 și le pot vinde acuma la prețul pieții (vezi și pct. 6 al acestui memoriu).
- **1.5** Prin modificarea art. 45 alin.2 din Legea 10/2001 (*art. 1 alin. 10 din noua lege*) se încalcă principiului neretroactivității legilor, deci art. 15 alin 2 din Constituție, precum și art.16 alin.1 din Constituție, creându-se o discriminare între cei la care până acum valabilitatea titlului a fost apreciată pe baza definiției date de art. 6 din Legea 213/1998 (lege de altfel neabrogată până astăzi) și cei pentru care s-ar folosi una din multiplele definiții dinainte de apariția Legii 213/1998. De altfel instabilitatea legislativă în domeniul definiției titlului a fost aspru criticată de CEDO, de ex. în sentința Păduraru (cererea nr. 63252/00, paragrafele 23-37).
- **1.6** Prin introducerea alin.2 indice 1 la art. 45 din Legea 10/2001 (*art. 1 alin. 11 din noua lege*) se încalcă art. 44 alin.1 din Constituție, constituindu-se un titlu prin lege în defavoarea unui alt titlu al fostului proprietar. Se mai restrânge aci și dreptul de acces la justiție al „fostului proprietar“, încalcându-se astfel art. 21 alin. 1 și 2 { (1) *Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime*, (2) *Nici o lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept*

- **1.7** Modificarea art.48 din Legea 10/2001 (art. 1 alin. 14) constituie o încălcare a **art.16 alin.1** și a **art. 44 alin.1 și 3 din Constituție**. „Fostul proprietar“ nu poate fi pus să plătească sporul de valoare al imobilului atâta timp cât a fost deposedat fără titlu, fără voia lui și nu i se acordă despăgubiri pentru lipsa de folosință. Legea 10/2001, în forma sa inițială, obligă la plată partea vinovată de abuzul săvârșit prin preluare abuzivă, adică statul.
- **1.8** Modificarea art. 50 alin. 3 din Legea 10/2001 prin *art. 1 alin. 17 al noii legi* constituie o încălcare a art. 16 din Constituție. În timp ce „foștii proprietari“ așteaptă ani de zile (despăgubirea nefiind garantată nici în timp, nici ca valoare), „proprietarii chiriași“ urmează a fi despăgubiți dintr-un fond extrabugetar. Iar valoarea despăgubirii este egală cu valoarea de piață, cu toate că prețul plătit de ei era mult inferior prețului pieții (îmbogățire fără justă cauză, vezi și pct. 6 al acestui memoriu).
- **1.9** Intrucât legea contravine Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (vezi pct. 2 următor), ea contravine implicit art. 20 alin. 2 din Constituție.
- **1.10** După cum precizează cei patru judecători ai CCR în opinia lor separată privitoare la constituționalitatea acestei legi (anexa 2), legea contravine dispozițiilor art.15 alin.(2) din Constituție referitoare la neretroactivitatea legii civile: Ei arată că *În Decizia nr.73/1995, Curtea a stabilit că: "a considera, într-o dispoziție a legii, că și imobilele preluate de stat, fără titlu, fac obiectul dreptului său de proprietate, ar însemna să se recunoască legii un efect constitutiv de drept de proprietate al statului, ceea ce ar presupune fie un efect retroactiv al legii, fie recurgerea la un mod de transformare a proprietății persoanelor fizice în proprietate de stat, pe care Constituția din 1991 nu îl cunoaște și care, de aceea, nu poate fi acceptat."*

2. Legea contravine Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, precum și deciziilor CEDO pronunțate împotriva României

Plecând de la interpretarea art. 20 alin. 2 din Constituția României, precum și de la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, instanțele supreme s-au pronunțat în felul următor:

- Curtea Constituțională a României a precizat, în Decizia nr. 145/2004, "Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.
- Completul de 9 Judecători al Curții Supreme de Justiție, a stabilit, prin Decizia nr. 46 (dosarul nr. 21/2002), că, "în conformitate cu dispozițiile art. 46 alin. (1) din Convenție, prin care statele membre ale Consiliului Europei s-au angajat să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți, **nerespectarea acestora constituind, potrivit art. 3 și art. 8 din Statutul Consiliului Europei, o încălcare gravă, ce poate duce la încetarea calității de membru al Consiliului Europei.**"

Cităm de asemenea din sentințele CEDO:

2.1 „*Vânzarea de către stat a bunului altuia unor terți de bună credință, chiar atunci când era anterioară confirmării în justiție în mod definitiv a dreptului de proprietate al altuia, reprezintă o privare de bun. O asemenea privare, combinată cu lipsa totală a despăgubirii, este contrară art. 1 din Protocolul nr.1*” (frază reprodușă în numeroase sentințe CEDO, de ex. cazul

Străin și alții, nr. 57001/00, cazul Funke, nr. 16891/02, etc). Iar Fondul Proprietatea a fost calificat de CEDO ca nefiind operațional.

2.2 „Curtea observă că nici o altă dispoziție internă nu acordă statului dreptul de a vinde un bun care se găsea **de facto** în patrimoniul său ... întrucât Legea nr.112/1995 nu se aplică decât în situația bunurilor pentru care statul avea titlu de proprietate” (pct 47, cazul Străin) „Curtea reține ... că, la momentul vânzării, statul nu avea un titlu ...și că ingerința litigioasă era lipsită de bază legală, **având în vedere că Legea nr. 112/1995 nu permitea decât vânzarea bunurilor dobândite cu titlu**” (pct. 79, cazul Păduraru, nr. 63252/00).

În flagrantă contradicție cu aceste sentințe, alineatul (2¹), nou introdus după alineatul (2) al articolului 45 are următorul cuprins: „ 2⁽¹⁾ Contractele de vânzare – cumpărare încheiate în temeiul Legii nr. 112/1995, cu modificările ulterioare, sunt acte autentice și constituie titlu de proprietate opozabil de la data încheierii acestora.” Nu poți statua, cu putere de lege, că un anumit contract constituie titlu valabil și opozabil *erga omnes*, fără a permite justiției să-l cenzureze: actul poate fi nul, în cazul în care nu sunt respectate, de exemplu, dispozițiile art. 948 și următoarele din codul civil. Un act juridic de drept privat nu poate fi declarat, prin lege, ca fiind inatacabil, fără ca prin aceasta să nu blochezi în mod nepermis accesul liber la justiție, violând astfel art. 21 din Constituție și art. 6 din Convenție.

2.3 În decizia *Viașu* împotriva României (cererea 75951/01, din 9 decembrie 2008) CEDO atrage, în numeroase pasaje (par. 51- par. 83) atenția autorităților române, că nu și-au îndeplinit obligațiile de a respecta prevederile art. 1 din Primul Protocol al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului. Astfel:

78. „Pe lângă aceasta, **mai mult de o sută de plângeri** depuse la Curte de către persoane afectate de legile de restituire, pot conduce în viitor la noi sentințe care să ajungă la concluzia că a fost violată Convenția. Aceasta nu reprezintă numai un factor agravant în ceea ce privește responsabilitatea Statului cu privire la Convenție, dar și o amenințare privind eficiența viitoare a sistemului de control instaurat de Convenție, datorit supraaglomerării de lucrări generate de această situație. Rezultă că Statulare obligatia să aleagă, sub controlul Comitetului de Miniștri, măsurile generale și/sau, în caz contrar, să integreze în sistemul său juridic intern, măsuri individuale, cu scopul de a preveni violările constatate de Curte și a înlătura, pe cât posibil, consecințele.“

2.4 În decizii ulterioare ale CEDO (de ex. *Faimblatt, Katz și Denes*) Curtea formulează următoarea recomandare insistentă: „Statul ar trebui, de asemenea, să vegheze pentru a înlătura obstacolele juridice care împiedică executarea cu celeritate a deciziilor definitive date de autoritățile administrative sau de către instanțele de judecată cu privire la imobilele naționalizate, astfel încât foștii proprietari să obțină fie restituirea bunului lor sau a unui prompt și adecvat despăgubiri pentru prejudiciul suferit, în special prin adoptarea măsurilor legislative, administrative și bugetare, apte a asigura un astfel de rezultat (cazul *Faimblatt*, cererea nr.23066/02, par. 53).

Nu este greu să tragem concluzia că aplicarea Legii 1/2009 ar putea avea drept consecință aplicarea art. 46 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, sanctiunea prevăzută în acest caz fiind excluderea statului din acea organizație internațională.¹

Amintim că România ocupă locul 3 în ceea ce privește numărul de condamnări probleme de (ne)restituire a proprietăților; ea a fost condamnată de 225 ori, despăgubirile ridicându-se la cca. 22 mil. €. Un palmares similar îl are România la Comisia de Petiții a Parlamentului European, unde ocupă de asemenea locul 3 referitor la petițiile privind încălcarea dreptului de proprietate.

¹ Vezi și Decizia 46 a ICCJ (dosarul nr. 21/2002), citată în anexa 1, par. 2

3. Legea contravine unor decizii anterioare ale Curții Constituționale a României, de exemplu:

- **3.1** În Decizia nr. 73/1995 publicată în Monitorul Oficial nr. 177 din 8 august 1995 se precizează că *“dreptul de proprietate al persoanei fizice nu a fost legal desființat prin naționalizare”*.

Dar Art. 1 alin. 2 din *Legea de modificare a legii 10/2001* abrogă Alineatul (2) al articolului 2 din Legea 10/2001: *„(2) Persoanele ale căror imobile au fost preluate fără titlu valabil își păstrează calitatea de proprietar avută la data preluării... »*.(vezi și pct. 1.1).

- **3.2** în Decizia 830/2008 referitoare la modificarea art. 22 din Legea 10/2001, adusă prin Legea 247/2005, Curtea Constituțională constată că: *“Regula instituită de lege în această materie o reprezintă restituirea în natură a imobilelor, excepția fiind despăgubirea prin echivalent în cazurile expres prevăzute de lege”*

În continuare, Curtea constată că prin Legea nr.247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, modificările dispozițiilor art. 22 din Legea nr.10/2001, nu s-au adus fără ca prin aceasta să se instituie **un tratament juridic diferit pentru categoriile de cetățeni aflate în situații identice**, deși nu s-a instituit un nou termen de depunere al notificărilor de către persoanele îndreptățite. În acest sens, este indubitabil că depunerea notificărilor s-a realizat sub imperiul Legii nr.10/2001, în termenul acolo prevăzut. Întrucât acest termen nu mai era în derulare la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 247/2005, fiind expirat, așa cum s-a arătat mai sus, la data de 14 februarie 2002, se poate afirma că, odată îndeplinită, situația juridică respectivă s-a și finalizat. Prin urmare, toate persoanele care au depus cereri în termenul legal se află într-o situație juridică identică, și anume au dobândit vocația la măsuri reparatorii, **cu precizarea că în cazul bunurilor preluate fără titlu valabil persoanele îndreptățite vor beneficia de restituirea în natură a respectivelor bunuri.**

Astfel, ori de câte ori o lege nouă modifică starea legală anterioară cu privire la anumite raporturi, toate efectele susceptibile a se produce din raportul anterior, dacă s-au realizat înainte de intrarea în vigoare a legii noi, nu mai pot fi modificate ca urmare a adoptării noii reglementări, care trebuie să respecte suveranitatea legii anterioare.

Rationamentul de mai sus al judecătorilor Curții Constituționale se referă la modificările aduse de dispozițiile art.I pct.60 din titlul I al Legii nr. 247/2005, și este integral aplicabil noilor modificări ale Legii 1/2009, și demonstrează deci fără echivoc neconstituționalitatea acesteia.

- **3.3** Curtea Constituțională a stabilit în jurisprudența sa în mod explicit și constant că *Legea nr. 112/1995 nu reglementează decât imobilele preluate cu titlu valabil. Din formularea completării de la art. I pct. 11: „Contractele de vânzare - cumpărare încheiate în temeiul Legii nr. 112/1995, cu modificările ulterioare, sunt acte autentice și constituie titlu de proprietate opozabil de la data încheierii acestora” ar rezulta că și un contract de vânzare-cumpărare încheiat, în temeiul Legii nr. 112/1995, dar având ca obiect un imobil preluat fără titlu valabil, constituie un titlu valabil și „opozabil” adevăratului proprietar.*

4. Legea reprezintă o nouă naționalizare

Persoanele ale căror imobile au fost preluate *fără titlu valabil*, care și-au păstrat până în momentul apariției noii legi calitatea de proprietar, își pierd această calitate în momentul apariției noii legi, ceea ce echivalează cu o nouă naționalizare-confiscare (fără o dreaptă și prealabilă despăgubire, așa cum prevede art. 44 alin. 3 din Constituție)

Efectul retroactiv al constatării nulității unui act (sau al nevalabilității unui titlu de proprietate), presupune tocmai constatarea că persoana vătămată prin actul declarat nul nu a pierdut niciodată, efectiv, dreptul său! Ori, enunțul din art.2 alin.2 al Legii 10/2001 constituia tocmai punerea în aplicare a efectului retroactiv al nulității în cazul persoanelor deposedate de bunurile lor, fără titlu valabil, de către statul comunist.

5. Legea încalcă securitatea raporturilor juridice întrucât alterează conținutul unei legi organice existente (Legea 10/2001, modificată prin Legea 247/2005) și blochează efectele altor legi în vigoare (de ex. Legea 213/1998). Astfel:

- se abrogă o serie de alineate, se modifică alineate existente sau se introduc altele noi, toate modificările fiind desigur în defavoarea proprietarilor de drept. Astfel, de ex., prin abrogarea alin. (3) al art. 48, „ În cazul în care imobilul care se restituie a fost preluat fără titlu valabil, obligația de despăgubire revine statului sau unității deținătoare”, statul, care a deposedat abuziv pe „foștii proprietari”, transferă obligațiile sale față de chiriași, *persoanei îndreptățite*. Iar aceasta fără o compensare pentru lipsa de folosință.

- de asemenea definiția „*titlului valabil*” consfințită de Legea 213/1998, lege valabilă și astăzi, este înlocuită cu definiții anterioare (de fapt nedefinite în Legea 1/2009), în defavoarea proprietarilor de drept.

Aceste modificări apar numai opt ani după publicarea Legii 10/2001 și la mai puțin de patru ani după modificarea ei substanțială (Legea 247/2005).

- *legea 10/2001 a instituit o procedură de reparație care, odată declanșată prin depunerea notificării, nu mai poate fi schimbată, în cursul aplicării legii* (principiul drepturilor câștigate). Persoanele care au notificat, au câștigat din momentul depunerii notificării, unele drepturi care nu mai pot fi știrbite, anulate, modificate, prin dispoziții ulterioare, fără ca prin aceasta să nu se încalce principiul constituțional al neretroactivității legii civile (vezi și pct. 1, Decizia 830/2008 a Curții Constituționale.)

6. Legea conduce la o îmbogățirea fără justă cauză a unor anumite categorii de cetățeni.

Prin abrogarea art. 43 chiriașii-cumpărători capătă dreptul de vinde apartamentele cumpărate la prețuri de ordinul câtorva mii de dolari, obținând după aproximativ 10 ani prețuri de peste o sută de ori mai mari, de câteva sute de mii de euro! Astfel de exemplu, imobilul din str. Bruxelles 11 din București a fost cumpărat de fostul Ministru al Turismului din perioada Ceaușescu cu echivalentul a 8.000 dolari USA, iar expertiza prezentată de proprietarul legitim la CEDO, pe baza căreia va fi fixată despăgubirea, indică o valoare de 700.000 Euro. **Această sumă ar urma să fie plătită de statul, respectiv de contribuabilul român!**

Cifrele de mai sus sunt grăitoare și nu necesită nici un comentariu. Iar noua lege va avea drept consecință nenumărate noi procese la CEDO, care vor afecta atât imaginea, cât și, mai ales, bugetul României.